Maa- ja metsätalousministeriö
Metsäneuvos Marja Kokkonen

Asiantuntijakuuleminen 20.10.2020

Maa- ja metsätalousvaliokunta
Eduskunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi metsityksen määräaikaisesta tukemisesta (150/2020 vp)

1) Yleistä

Hallituksen esityksessä ehdotetaan annettavaksi uusi laki metsityksen määräaikaisesta tukemisesta. Lakiehdotus sisältää säännökset metsitystuen myöntämisen perusteista ja yleisistä edellytyksistä. Lain nojalla voitaisiin metsittää niin sanottuja joutoalueita. Metsitystuki myönnettäisiin EU–lainsäädännössä tarkoitettuna vähämerkityksisenä tukena, jollaista tukea voidaan saada enintään 200 000 euron kokonaismäärä 3 verovuoden aikana eri tukiviranomaisilta. Metsitystuki olisi harkinnanvarainen ja päätöksiä tuen myöntämisestä voitaisiin tehdä valtion talousarviossa vuosittain osoitettavien määrärahojen puitteissa.

2) Tukijärjestelmän yksityiskohtia

Metsitystuen tuensaaja
Metsitystuen tuensaaja voi olla vain yksityinen maanomistaja (4 §). Vastaavanlainen linjaus on tehty kestävän metsätalouden rahoituslainsäädännössä. Pykälässä on tarkemmat edellytykset muun muassa yhteenliittymän ja kuolinpesän osalta.

Metsitystukeen hyväksyttävä alue
Metsitystukea myönnettäisiin eli metsitystukeen hyväksyttäisiin (5 §) niin sanottuja joutoalueita, kuten esimerkiksi maatalouskäytön ulkopuolelle jääneitä peltolohkoja ja entisiä turvetuotantoalueita. Aktiivisessa viljelyssä olevia peltoja ei ole tarkoitus metsittää, joten maatalouskäytön ulkopuolelle jääneiden alueiden osalta tuen ehtona olisi, että ala ei ole saanut maatalouden tukia vuoden 2019 jälkeen.

Myöskään luonnonlaitumet, joista maksetaan luonnonhaittakorvausta, tai esimerkiksi vesistöjen suojavyöhykealat, maisema-alueet ja perinnebiotoopit, joita koskee voimassa oleva maatalouden ympäristösopimus, eivät olisi tukeen hyväksyttäviä alueita.

Metsitystukea ei saisi alalle, joka luokitellaan metsämaaksi. Metsämaalla tarkoitettaisiin aluetta, joka on Tilastokeskuksen käyttämän kansallisen maankäyttöluokituksen määritelmän mukaista metsämaata (F11). Metsitystukea ei myönnettäisi metsänuudistamiseen, eli ei myöskään vajaatuottoisen metsän uudistamiseen.

Metsitystuen myöntämisen edellytykset
Metsitystuen myöntämisen edellytyksenä olisi (6 §), että sitä maksettaisiin vain luontaisesti metsänkasvatukseen sopivien alueiden osalta. Metsitettäväksi haetun alueen maaperän osalta on otettava huomioon muun muassa sen ravinnemäärä ja –tasapaino sekä lämpösumman riittävyys eri puulajien kasvatukseen. Lisäksi alueen olisi oltava vesitaloudeltaan sopiva metsäksi.

Metsitettävän alueen olisi oltava vähintään 0,5 hehtaarin suuruinen yhtenäinen, keskimäärin vähintään 20 metriä leveä alue. Ehdotettu alaraja olisi välttämätön metsäpinta-alaan laskettavan kansainvälisen määrittelyn vuoksi. Raja olisi hyvin tärkeä myös luonnonmonimuotoisuuden kannalta, koska pienet alueet ovat pienialaisia esiintymiä suojelluille luontotyypeille sekä uhanalaisten ja muiden harvinaisten lajien esiintymisalueita. Hyvin pieniä alueita ei ole myöskään yksittäisen päätöksen vaatiman hallinnollisen työn vuoksi tarkoituksenmukaista ottaa tukijärjestelmään.

Alueen, jolle metsitystä haettaisiin, tulisi olla sellainen, että metsitys ei heikennä luonnon monimuotoisuutta. Tämän edellytyksen arviointi tehtäisiin ELY-keskuksessa lausunnonannon yhteydessä. Vain hyvin pienestä osasta luonnon monimuotoisuudelle tärkeistä maatalousalueista on olemassa paikkatietoa, jonka avulla metsityksen ulkopuolelle jätettävät alueet pystyisi helposti varmistamaan. Esimerkiksi monet pitkään viljelemättä olleet kivennäismaiden vanhat pellot ovat kehittyneet monimuotoisiksi ja niittylajistolle tärkeiksi paikoiksi, eikä niistä ole paikkatietoa. ELY–keskuksen lausunnolla on siten hyvin tärkeä merkitys arvioitaessa metsitettäväksi haetun alueen edellytyksiä metsitystukeen.

Metsitystuen edellytyksenä on lisäksi se, että alueen metsitystä ei ole aiemmin rahoitettu. Tämä tarkoittaa esimerkiksi vuosina 1995–1999 Suomessa toteutetun EU:n pellon metsitysohjelman tai kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain (1094/1996) lain nojalla rahoitettua metsitystä. Myöskään mitään metsittämisen perustamistoimenpiteitä ei ole saatu aloittaa alueella. Joulukuusien kasvattamiseksi ei saa metsitystukea myöntää.

Metsitysvelvoite
Metsitystukeen liittyisi metsitysvelvoite (8 §). Tuen hakijan olisi sitouduttava huolehtimaan metsittämänsä alueen taimikkovaiheen hoidosta ja säilytettävä metsitetty alue metsämaana metsälain säännöksiä noudattaen. Sitoumus kestäisi kymmenen vuotta ja se alkaisi metsityksen toteutusilmoituksen toimittamisesta metsäkeskukseen.

Metsityksen toteuttaminen
Metsityksen toteuttamisella olisi määräaika (9 §), eli metsityksen perustamistoimenpiteet olisi saatettava loppuun viimeistään metsäkeskuksen päätöksen antamista seuraavan toisen kalenterivuoden loppuun mennessä. Ylivoimaisen esteen tilanteessa lakiehdotuksen 15 §:ssä olisi säännökset mahdollisesta jatkoajan saamisesta.

Metsitystuen määrä
Metsitystuki muodostuisi kustannuskorvauksesta ja hoitopalkkiosta (10 §). Kumpikin näistä perustuisi laskennallisiin keskimääräisiin hehtaarikohtaisiin kustannuksiin. Sekä kustannuskorvaus että hoitopalkkio olisivat kiinteitä. Tuki voitaisiin porrastaa siten, että turvepohjaisten alueiden osalta maksettaisiin korkeampi tuki kuin kivennäismaiden ja entisten turvetuotantoalueiden osalta

sekä myös luonnon monimuotoisuutta edistävien toimenpiteiden perusteella olisi mahdollista porrastaa tukea.

Metsitystuen hakeminen
Metsitystukea haettaisiin kirjallisesti metsäkeskukselta (11 ja 12 §). Hakemus voitaisiin toimittaa myös sähköisenä asiakirjana. Hakemuksessa olisi annettava myös ilmoitus vähämerkityksisestä tuesta, sitoumus metsitysvelvoitteen noudattamisesta ja tarvittaessa yhteisomistustilanteissa tehtävä ilmoitus.

Ennen tukipäätöstä annettava lausunto
Metsitystuen myöntämisen edellytyksistä pääosa olisi sellaisia, joissa edellytettäisiin ELY–keskuksen asiantuntemuksen käyttämistä. Jos hakemus kohdistuisi kokonaisuudessaan entiselle turvetuotantoalueelle, lausunnossa ei kuitenkaan tarvitse ottaa kantaa luonnon monimuotoisuuteen liittyvän edellytyksen toteutumiseen. Ennen tukipäätöstä metsäkeskuksen olisi pyydettävä ELY-keskuksen lausunto (13 §), joka olisi sitova.

Tukipäätös
Metsäkeskuksen olisi tukipäätöksessään (14 §) otettava huomioon ELY-keskuksen sitova lausunto. Jos kyseessä olisi alue, jolla on tehty YVA-lainsäädännön mukainen ympäristövaikutusten arviointimenettely, tukipäätöksestä olisi käytävä ilmi, miten arviointi on otettu huomioon päätösharkinnassa. Metsityksen toimenpiteet saadaan aloittaa vasta sen jälkeen, kun metsäkeskus on tehnyt myönteisen tukipäätöksen metsitystuesta. Jos tuensaaja ei toteuta metsitystä määräajassa, metsäkeskuksen tukipäätös ja oikeus metsitystukeen raukeaa (15 §), ellei haeta jatkoaikaa ylivoimaisen esteen vuoksi.

Metsitystuen maksaminen
Maksettava metsitystuki voi olla määrältään enintään tukipäätöksessä vahvistetun suuruinen (16 §). Kustannuskorvaus maksetaan tuensaajalle kertakorvauksena sen jälkeen, kun metsäkeskus on vastaanottanut toteutusilmoituksen metsittämisen perustamistoimenpiteiden loppuunsaattamisesta. Metsitystuen hoitopalkkion ensimmäinen erä maksetaan tuensaajalle kahden ja toinen erä kahdeksan vuoden kuluttua siitä, kun metsäkeskus on vastaanottamansa toteutusilmoituksen perusteella maksanut kustannuskorvauksen. Kummallakin kerralla maksettava erä on puolet hoitopalkkiosta.

Velvollisuuksien ja oikeuksien siirtyminen
Alueen uuden omistajan ja haltijan oikeusaseman selkiyttämiseksi lakiehdotuksessa on pykälä (17 §) edellä mainittujen velvollisuuksista ja oikeuksista. Tukipäätöksessä yksilöidyn alueen omistus- tai hallintaoikeuden siirtymisen jälkeen tuensaajan oikeusasemaan tulisi lakiehdotuksen mukaisine velvollisuuksineen ja oikeuksineen alueen uusi omistaja tai haltija.

Muistiinpano- ja säilyttämisvelvollisuus sekä tiedonantovelvollisuus
Metsitystuen valvonnassa tarvittavien tietojen ja asiakirjojen saatavuus varmistettaisiin lakiehdotuksen 23 §:n avulla niin kauan kuin se on tarpeen Euroopan unionin lainsäädännön ja valtionavustuslain noudattamisen valvomiseksi.

3) Tukijärjestelmän toimeenpanoon liittyviä säännöksiä

Lakiehdotus sisältää myös säännökset metsitysvelvoitteen lakkauttamisesta (18 §), metsitystuen palauttamisesta (19 §), metsitystuen takaisinperinnästä (20 §), metsäkeskuksen valvontatehtävästä (21 §), maa- ja metsätalousministeriön ja Ruokaviraston valvontatehtävästä (22 §), huomautuksesta ja väliaikaisesta kiellosta (24 §), muutoksenhausta (25 §), koneellisesta allekirjoituksesta (26 §) ja maastomittauksista (27 §). Nämä säännökset mukailevat suurelta osin kestävän metsätalouden määräaikaisen rahoituslain (34/2015) vastaavia säännöksiä. Metsäkeskuksen yhteistyöstä viranomaisten kanssa on lakiehdotuksessa oma pykälänsä (28 §).

4) Valtuussäännöksiä

Lakiehdotuksessa on valtioneuvoston asetuksia koskevat valtuussäännökset 4 §:n 4 momentissa, 6 §:n 3 momentissa, 9 §:n 4 momentissa ja 10 §:n 4 momentissa. Lisäksi lakiehdotuksen 11 §:n 3 momentissa, 12 §:n 5 momentissa, 16 §:n 5 momentissa, 21 §:n 4 momentissa ja 22 §:n 4 momentissa on maa- ja metsätalousministeriön asetusten antamiseen liittyvät valtuussäännökset. Kyseisten valtuussäännösten nojalla annettavista säädösluonnoksista on tarkoitus toteuttaa lausuntokierros marraskuun aikana.

5) Muutosesityksiä

Ministeriö esittää lakiehdotuksen 9 §:n 1 momenttiin kolmea muutosta, joiden tarve on tullut esille metsitystuen alemman asteisten säädösten valmistelun yhteydessä. Muutokset selkeyttävät tuensaajan näkökulmasta metsityksen toteuttamiselle asetettavia vaatimuksia. Ensimmäinen muutosehdotus koskee 1 momentin 4 virkettä, jossa korvattaisiin sana istutustiheys sanalla kasvatustiheys. Käytännön tilanteessa metsitettäville aloille syntyy taimia myös luontaisesti, joten metsityksen toteutuksessa olennaista on kasvatustiheys. Kasvatustiheys todettaisiin valvonnan yhteydessä pääpuulajin mukaan. Edellä selvitetyn virkkeen jälkeen 1 momenttiin lisättäisiin virke, jossa todettaisiin, että istutustiheyden olisi kuitenkin aina oltava vähintään 1000 tainta hehtaarille. Tällä lisäyksellä vältettäisiin tilanteet, joissa luontaisella taimikolla on saavutettu edellytetty kasvatustiheys, eikä näin ollen ole tehty toimenpiteitä, joihin metsitystuki on tarkoitettu. Kompensaatiotarvetta ei ole siten muodostunut. Kokonaisuuteen liittyen muutettaisiin myös kasvatustiheydelle asetettavaa alarajaa, jonka olisi oltava puulajista riippuen 1300-2500 tainta hehtaarille.

9 § *Metsityksen toteuttaminen*

Metsitys on toteutettava turvepohjaisilla alueilla istuttamalla ja kivennäismailla sekä entisillä turvetuotantoalueilla istuttamalla tai kylvämällä. Puulajin on oltava kasvupaikalle soveltuva. Metsityksessä käytettävän metsänviljelyaineiston on oltava alkuperältään kasvupaikalle soveltuvaa. ~~Istutustiheyden~~ Kasvatustiheyden on oltava puulajista riippuen ~~1 600–2 500~~ 1300-2500 tainta hehtaarille. Kuitenkin istutustiheyden on aina oltava vähintään 1000 tainta hehtaarille. Ennen metsityksen toteuttamista tarvittaessa maanpinta on käsiteltävä, tehtävä metsityslannoitus ja pintakasvillisuuden torjunta sekä lievästi vesoittuneilla aluilla vesojen raivaaminen.

Edellä 1 momentissa tarkoitetut metsityksen perustamistoimenpiteet on saatettava loppuun 14 §:ssä tarkoitetun tukipäätöksen antamista seuraavan toisen kalenterivuoden loppuun mennessä.

Taimikon kasvun varmistamiseksi on tehtävä tarvittava heinäntorjunta. Tarvittaessa on huolehdittava taimikon täydennysistutuksesta tai -kylvöstä ja muusta taimikon jälkihoidosta.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä käytettävistä puulajeista, taimi- ja siemenmääristä erilaisilla kasvupaikoilla, metsänviljelyaineiston alkuperästä, ennen metsityksen toteuttamista tehtävistä toimenpiteistä, taimikon jälkihoidosta ja muista metsityksen toimenpiteistä.